

Konin, 1 maja 1413

Król Władysław [Jagiello] przywołując wcześniejsze rozmowy z arcybiskupem ryskim Janem [von Wallenrode] i marszałkiem [Zakonu Michałem Kuchmeisterem] w Przemyślu, instrukcje dla swojego posła podkanclerzego Królestwa Donina [ze Skrzyńska] i odpowiedzi dla posłów Zakonu: kanonika warmińskiego i dworzanina [wielkiego mistrza zakonu krzyżackiego] Pawła [z „Wisseyen” i Piesienicy], ponawia swe prośby, aby zwrócić dobra kościelne biskupowi wrocławskiemu Janowi [Kropidle], umożliwić powrót do diecezji biskupowi warmińskiemu Henrykowi [Vogelsangowi], a także, aby zwrócić dobra ziemskie, lub umożliwić ich sprzedaż wymienionym rycerzom: Stanisławowi z Bolumina, Janowi ze Szczuplinek, Fryderykowi [z Kitnowa], Kacprowi, Jakubowi Kobylskiemu, Dawidowi [z Czarnoszyca?] i [Janowi] Topoleńskiemu.

Oryg.: GSPK, XX. HA, OBA, nr 1920, pap., łac., wym. 240 × 305 mm, stan zły, ubytki, papier miejscami zetlały, na odwrociu podklejenia, in dorso resztki pieczęci wystawcy w czerwonym wosku (wosk przez papier, wnioskując z wymiarów chodzi tu o pieczęć Władysława Jagiełły o śr. 28 mm, zob. Gumowski *Pieczęcie*, s. 14, 15, nr 16; *Pieczęcie*, s. 14; *Hlebionek Katalog*, s. 105, 106), kustodii brak, resztki papierowego paska zabezpieczającego pieczęć na miejscu, notatka ręką z pierwszej ćwierci XV w.: Rex Polonie rescribit cum Weterheyem de dampnis Regni, nowożytna notatka o treści listu, prostokątna pieczęć archiwum królewieckiego.

Wyd.: Toeppen, Bd. 1., s. 221, 222.

Reg.: RHD 1/1, nr 1920; Szweda *Listy*, s. 264.

Uwaga: W Toeppen, Bd. 1, s. 222, 223 znajdują się ekscerpty z odpowiedzi wielkiego mistrza na poniższy list.

Adres [in dorso]: ^aMagnifico et ^bvenerabili domino ^cHenrico de Plawen Ordinis Sancte Marie | domus Theutonicorum de Prussia magistro generali etc.¹, amico nostro carissimo.

Wladislaus Dei gracia rex Polonie Lyttwanieque | princeps supremus et heres Russye etc.

^dMagnifice et venerabilis amice noster carissime! Nuper reverendo in Christo patri domino archiepiscopo Rigensi² et marschalco | Ordinis³ cum aliis compreceptoribus in Premisi⁴ constitutis sinceritati vestre per eosdem intimavimus | et demum per venerabilem Dony n vicecancellarium Regni nostri⁵, quem ad vos direxeramus pro quibusdam | subditis nostris sinceritatem vestram petendum et nunc per canonicum ..^e Varmiensem⁶ et Paulum cubicularium vestrum⁷, qui a nobis pridie pactis legacionibus vestris recesserunt, eidem sinceritati vestre peti commisimus et presentibus petimus sinceriter et instanter, presertim pro reverendo in Christo patre domino Johanne episcopo Wladislaiensi⁸, ut ipsum in bonis suis et ecclesie sue, ad que sibi in terris vestris ius competit, velletis conservare et dominum Henricum episcopum Warmiensem⁹ [a^f]d possessionem episcopatus sui Warmiensis iuxta pronunciacionis sentenciam pro ipso latam admitteretis et priveretis^g cum effectum. Similiter et pro Stanislao de Bolemyno¹⁰ ut bona sua, que sibi ex concordia reddi debuerunt, restituantur vel pro eis in valore ipsorum et iuxta estimacionem legitimum assignetur. Et pro istis militibus: Johanne Cziplinsky¹¹, Frederico¹² et Caspero¹³, qui se de hiis, que ipsis vestra obiciebat sin[ceritas] vestra se i^huridice expurgarunt ut ipsorum bona per vestram sinceritatem recepta, redderentur [vel proⁱ] [...^j] ipsis condigna satisfaccio preberetur. Parimodo pro Jacobo Cobylsky¹⁴, Daudid¹⁵ et Top[o^k]lensk[y]¹⁶ [...^l] bona ipsorum vendendi plena facultas largiretur vel pro eis recipere a vobis possent [...^m]compensam ut nostras apud vos peticiones ipsis sentirent profuisse. Super quo vestra sinceritas per ostensorem [...ⁿ]suas responsivas. Datum in Conyn feria secunda post dominicam Quasimodo etc. anno Domini m[illesimo]mo quadringentesimo tredecimo.

Relatio domini Dony Regni | Polonie vicecancellarii¹⁷.

^a Inicjał wysokości ok. 4 wersów.

^b Inicjał wysokości ok. 3 wersów.

^c Inicjał wysokości ok. 3 wersów.

^d Inicjał wysokości ok. 6 wersów.

^e Tak oryg. dwie kropki informują tu o braku wiedzy o imieniu osoby występującej w liście.

^f Ubytek w or., uzupełniony.

^g Odczyt niepewny ze względu na uszkodzenie tekstu.

^h Ubytek w or., uzupełniony.

ⁱ Ubytek w or., uzupełniony.

^j Ubytek w oryg. na kilka liter.

^k Ubytek w or., uzupełniony.

^l Jw.

^l Ubytek w oryg. na kilka liter.

^m Ubytek w oryg. na kilka liter.

ⁿ Ubytek w oryg. na kilka liter.

^o Ubytek w oryg., uzupełniony.

¹ Henryk von Plauen, komtur nieszawski 1402–1407, komtur świecki 1407–1410, wielki mistrz zakonu krzyżackiego 1410–1413, komtur pokrzywieński 1413–1414, prokurator w Lochstädt (Pawłowie) 1429, zm. 1429 (Hochmeister, s. 114–117; Jähnig, s. 289, 307, 309; Heckmann, s. 151, 319, 350, 410, 462, 575).

² Jan von Wallenrode, prawdopodobnie bratanek wielkiego mistrza Konrada von Wallenrodego, student we Wiedniu i Bolonii, arcybiskup ryski 1393–1418, doradca króla niemieckiego Ruprechta 1402–1410, dyplomata w służbie Henryka von Plauena i Michała Küchmeistera, na soborze w Konstancji reprezentant Zakonu i współpracownik króla rzymskiego Zygmunta Luksemburskiego, biskup Lüttich 1418, zm. 28 maja 1419 (B. Jähnig, Johann von Wallenrode O.T. Erzbischof von Riga, Königlicher Rat, Deutschordensdiplomata und Bischof von Lüttich im Zeitalter des Schismas und des Konstanzer Konzils (um 1370–1419), Bonn-Bad Godesberg 1970; B. Jähnig, A. Minke, Johannes von Wallenrode, w: Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198–1448. Ein biographisches Lexikon, hrsg. E. Gatz, Berlin 2001, s. 380–382).

³ Michał Küchmeister von Sternberg, komtur zamkowy ryński 1396–1397, kompan komtura balgijskiego 1401, prokurator kętrzyński 1402, wielki szafarz królewski 1402–1404, prokurator gierdawski 1404–1405, wójt żmudzki 1404–1409, wójt nowomarchijski 1410, wielki marszałek 1411–1414; wielki mistrz zakonu krzyżackiego 1414–1422, komtur gniewski 1422, zm. 1423 (W. Nöbel, Michael Küchmeister. Hochmeister des Deutschen Ordens 1414–1422, Bad Godesberg 1969; Hochmeister, s. 119–122; Jähnig, s. 101, 103, 119, 121; Heckmann, s. 152, 210, 247, 305, 396, 399, 405, 445; S. Józwiak, Kariera Michała Küchmeistera w zakonie krzyżackim w Prusach do 1410 roku, Zapiski Historyczne, t. 86, 2021, s. 55–69).

⁴ Przemyśl, miasto, gmina loco, powiat przemyski, woj. podkarpackie.

⁵ Donin ze Skrzyńska i Wistki h. Łabędź, pisarz królewski od 1404, sekretarz królewski 1410–1412, podkanclerzy Królestwa Polskiego 1412–1418, prałat i kanonik licznych kapituł (PSB 5, s. 471, 472; UC, s. 51, 106, 203; SułkowskaDokumenty, s. 209, 210; KrzyżaniakowaKancelaria, s. 63–68).

⁶ Nie wiadomo, o jakiego kanonika warmińskiego chodzi, wymieniony w nocie kancelaryjnej Wetterheim, nie mógł być raczej identyczny z Mikołajem Wetterheimem, ponieważ ten posiadał beneficjum kanonika warmińskiego dopiero od 1445 r. (T. Borawska, Wetterheim (Wetterhan)

Mikołaj, w: *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, Olsztyn 1996, s. 273; A. Szweda, *Krzyżacki poseł na synodzie piotrkowskim w 1442 roku*, *Studia z Dziejów Średniowiecza*, t. 20, 2016, s. 275–277).

⁷ Paweł „von Wisseyen” (w okręgu bałgijskim) i Piesienicy (w okręgu gniewskim), dworzanin Henryka von Plauen, sędzia gniewski 1440, jeden z liderów Związku Pruskiego na Pomorzu Gdańskim, zm. 1456/1461 (K. Bruski, *Lokalne elity rycerstwa na Pomorzu Gdańskim w okresie panowania zakonu krzyżackiego. Studium prozopograficzne*, Gdańsk 2002, s. 196–200; S. Józwiak, A. Szweda, *Dwór wielkich mistrzów zakonu krzyżackiego w Malborku. Siedziba i otoczenie średniowiecznego władcy zakonnego*, Toruń 2022, s. 166).

⁸ Jan Kropidło, książę opolski, syn księcia Bolesława (Bolka) III, bratek księcia Władysława Opoleczyka, biskup poznański 1382–1384, biskup wrocławski 1384–1389, arcybiskup–nominat gnieźnieński 1389–1394 (nie objął), biskup kamiński 1394–1398, biskup chełmiński 1398–1402, biskup wrocławski 1402–1421, zm. 3 marca 1421 (PSB 10, s. 436–438; K. Jasiński, *Rodowód Piastów śląskich*, wyd. 2, Kraków 2007, s. 573–575; T. Jurek, *Biskupstwo poznańskie w wiekach średnich*, Poznań 2018, s. 316–317, 319–320).

⁹ Henryk Vogelsang, ur. ok 1360 jako syn piekarza z Lidzbarka – Wicharta, 1382 sekretarz biskupa warmińskiego Henryka Sorboma, student w Pradze, 1387–1392 oficjał, 1401 biskup warmiński; po bitwie grunwaldzkiej uznał władzę Władysława Jagiełły, uznany przez Henryka von Plauen za zdrajcę i zmuszony do opuszczenia diecezji, dokąd powrócił dopiero po objęciu władzy przez Michała Kűchmeistra w 1414 r., zm. 4 czerwca 1415 (J. Kopiec, *Heinrich Vogelsang (von Heilsberg)*, w: *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1198–1448. Ein biographisches Lexikon*, hg. E. Gatz, Berlin 2001, s. 185; J. Przeracki, *Henryk Vogelsang*, w: *Poczet biskupów warmińskich*, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2008, s. 47–52).

¹⁰ Stanisław z Bolumina, rycerz z ziemi chełmińskiej, związany z Zakonem, po bitwie grunwaldzkiej w służbie króla Władysława Jagiełły, jego pruskie dobra zostały przekazane przez Krzyżaków jego synowi, on sam otrzymał od polskiego władcy Płowce, zm. przed 1418 r. (S. Szybkowski, *Rodzina Bolumińskich na Kujawach i w Wielkopolsce w XV wieku. Działalność, posiadłości, genealogia, heraldyka*, w: *Heraldyka i okolice*, Warszawa 2002, s. 419–422; G. Białuński, *Opozycja rycerstwa pruskiego na początku XV wieku*, *Komunikaty Mazursko-Warmińskie*, 2010, z. 3, s. 268–269).

¹¹ Jan ze Szczuplinek, rycerz z ziemi chełmińskiej, związany z Zakonem, po Grunwaldzie opuścił Prusy, dokąd powrócił w 1414 r. po objęciu urzędu wielkiego mistrza przez Michała Kűchmeistra, jeden z pruskich negocjatorów pokoju melneńskiego w 1422 r. i gwarant tego układu, zm. po 1423 r. (G. Białuński, *Opozycja rycerstwa*, s. 272–273; A. Szweda, *Opisy pieczęci pruskich negocjatorów pokoju melneńskiego w transumpcie biskupa pomezańskiego Hioba z 1506 r.*, *Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego*, t. 21, 2022, s. 216).

¹² Fryderyk z Kitnowa, rycerz z ziemi chełmińskiej, związany z Zakonem, współzałożyciel Towarzystwa Jaszczurczego, po bitwie grunwaldzkiej oskarżony o zdradę, na wygnaniu w Polsce, do Prus powrócił dopiero po objęciu urzędu wielkiego mistrza przez Michała Kűchmeistra, zm. po 1419 (G. Białuński, *Opozycja rycerstwa*, s. 271).

¹³ Kacper, rycerz pruski, skądinąd nieznany (G. Białuński, *Opozycja rycerstwa*, s. 274).

¹⁴ Jakub z Kobyl w ziemi chełmińskiej, tutaj jego pierwsze wystąpienie, potem współpracownik władz Zakonu, wyst. do 1446 r. (G. Białuński, *Opozycja rycerstwa*, s. 273).

¹⁵ Dawid, może pochodził z Czarnoszyce koło Człuchowa, gdzie wcześniej był dziedzic tego imienia, według odpowiedzi wielkiego mistrza dwukrotnie otrzymał glejt, nie przybył jednak do Prus (K. Bruski, *Lokalne elity*, s. 266; G. Białuński, *Opozycja rycerstwa*, s. 273, przyp. 258).

¹⁶ Zapewne Janusz z Topolna koło Świecia, rycerz pruski, wyst. 1405–1422, przed 1409 adresat wsparcia finansowego Zakonu (K. Bruski, *Lokalne elity*, s. 246; G. Białuński, *Opozycja rycerstwa*, s. 273, przyp. 258).

¹⁷ Zob. przyp. 5.